

Издаје сваког
четвртка у недељу

www.цетвртка.у.недеља

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3:20
на по године К 1:80
на четврт. год. К — 80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
ћују, рачунају се је-
дним фтеније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Бан Томашић дао оставку.

У недељу после подне предао је бан Ни-
кола Томашић грофу Куену Хедерварију, ми-
нистру председнику угарском оставку, то јест
захвалио је на банској части. Ова вест дошла
је посве ненадано, а да се није у јавности ни
слутило ништа о том. Дао је оставку за то,
што је дошао у сукоб са српско-хрватском
коалицијом.

Да чујемо како је до тог дошло.

Кад је коалиција 25. јануара ове године
с баном Томашићем склопила уговор писмени,
била је прва тачка уговора, да ће одступити
Раух и сви његови оделни предстојници, па и
оделни предстојник правосуђа Араницки. Осим
тога била је у уговору још једна тачка, између
других, да ће се у земљи управа променити,
да ће се стати на крај незаконитостима др-
жавне управе.

Коалиција је са своје стране испунила све,
што је обећала у уговору. И бан Томашић је
испунио све, осим ове две тачке. Али оделни
предстојник правосуђа Араницки, који је као
роб слушао Рауха и који је допуштао да у
судству настане онакад неред, да се онако газе
закони, као у велеиздајничкој парници, још
увек стоји на челу нашег правосуђа. Ко нама
јамчи, да ће такав човек и сада у правосуђу
пазити на закон, да неће, чим попухне други
ветрић, заиграти старо коло? И сме ли на челу
правосуђа, највеће светиње у држави, стајати
човек, који је допуштао да се целе две године
газе закони? Зар ћу онда ја, зар ће онда сваки
други човек у земљи имати поштовања према
законима, зар ћу их слушати и вршити, кад
знам, да је на челу правосуђа човек, ком је
закон сила и самовољство?

Осим тога, у земљи је остала управа као
за Рауха. Они најгори Раухови жупани, под-
жупани, и мање зверке, који су блатним ногама
газили по правци и законитости, остали су
на својим местима и сад, па и сад још прогоне
људе, пакосте и ратару и сваком другом гра-
ђанину. У Лици поджупан Вучетић, у Огулину
Малвић, у Загребу Хорват, у Пожези жупан
Јунковић итд. Многи су тако безобразни, да

се и сад усуђују врећати наше светиње српске;
чиновницима, који су уз народ, тешко под ни-
ховом управом; према ратару човеку поступа
се без обзира у уредима, јер њима је ратар скот
и томе они уче своје млађе.

Ми то не смемо допустити. Зар да ми по-
мажемо у сабору бана, а његови чиновници да
прогоне народ? Шта ће нам онда народ рећи?
Зар неће казати: Зар смо се зато борили и
изабрали народне људе, да нас власти тлаче
као и пре?

Ето на пример опћине Топуско у котару
вргомоском. Тамо хоће франковци да поделе
опћину. Водила се о том борба годинама. Срби
не даду зато, што би франковцима остало То-
пуско са свима готовим зградама и великим
приходима од купалишта, те би плаћали мали
намет, особито кад се купалиште још боље
уреди и буде имало још више гостију. Срби би
морали у селу Перни зидати нове зграде за
опћину и не би имали никаква прихода осим
намета, да подмире опћинске потребе. За Рауха
су силом од народа изнудили пристанак за по-
делу. Дошло је било и до буне и доста је Срба
ратара осуђено.

Кад је дошло до промене на влади, народ
је тражио да се одустане од поделе, а против
оних који су силом од народа пристанак за
поделу изнудили, да се поступа по закону.
Али поджупан Хорват, престојник Мујић, при-
став бивши Кресер старији су од закона. На-
роду се код владе обећало то учинити али прева-
рили га, па опћину деле и на 9000 српских
душа намећу тешке терете. Тако исто се ради
у другим стварима по целој земљи, као да је
Раух још ту.

Истина је, посланици (сабор) не могу пред-
лагати, да се тај и тај чиновник казни или
унапреди или намести. То право не даје им
закон. Али закон темељни даје им право кон-
троле (надзора) над управом у земљи. Они
имају право по закону и имају дужност, којом
их веже народ (изборници), да пазе како се
земљом управља и да траже од владе, нека се
управља по закону и праву и на корист на-
родну и ко смета у том погледу, да се против
њега поступа.

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и последије, да га читате.

Зато коалиција није пристала на Томашићеву поруку, да остане Аранички и да се не мења ништа у управи земљом, а бан је предао оставку. Ових дана одлази гроф Куен краљу, да предложи оставку Томашићеву. Краљ неће јамачно примити оставке. Тада ће доћи сигурно до поновних преговора између коалиције и бана, па ако се не споразумеју, Томашић ће распустити сабор и покушати да на изборима добије већину (од старих мађарона), коју смо срушили на изборима 1906. године. Од нашег народа зависи, хоће ли мађарони ускрснути из гроба, у који их је положио народ 1906. године. По-вампири ли се мађарони, народ не ће требати никога другог кривити до себе. Ове године бираће се по новом изборном закону, по ком има право гласа 250.000 изборника. Кад смо са 40.000 изборника победили 1906. мађароне, 1908. Рауха, па ћемо победити и сада, дође ли до борбе са 250.000 изборника.

П.

Срби сељаци пред судом.

Има једна латинска пословица, која вели: Кога Бог накани упропастити, одузме му памет. Ништа боље не пристаје од тога на душмане српске. Јер да и мало памети има у њих, никад не би против Срба поступали рђавим начином. Да и труна мозга имају, они би Србе лијепо гладили низ длаку, миловали и тако милујући извукли им и задњи залагај испред носа, а да они и не осјете. Мало ко држи тако много до пријатељског поступања, до лијепе ријечи, колико Србин. Виђао сам људи оне најгоре врсти, који деру и гуле Србина ратара као душманина, али чине то све смијући се, милујући их, рукујући се с њима. И ратарима је то доста. Највише је што кажу: „Истина, дере по мало, али фини је то човјек, не гизда се од нас, не узноси се.“

Али кад хоћеш са Србином рђавим начином, силом, пријетњом, онда си обрао бостан: и од оног најмекшег и најплашљивијег начинићеш јунака, који ће ти из пркоса баш радити оно што му забрањујеш. А да га ниси дирао, никад се не би ни сјетио да то ради. Не вели Србин за бадава: Притиснуто јаче све на више скаче. У тој ти је народној пословици сав Србин и његова природа и ћуд. Зато је и велеиздајнички процес стопут више ојачао српску свијест, него што је била прије њега јака.

А по готово је Бог одузео памет онима који се сјетише да српског сељака довлаче пред суд због политичких и српских ствари. Јер сељак српски ти је у томе, што смо горе споменули, још гори од господина Србина. Он ти се у обично вријеме бави својим обичним по-

словима, само кад је у доколици, он мисли и на политику и друге ствари. Али кад се почне бавити нечим, онда се он загризе у то свеједно као његов плуг у земљу, који изваљује из ње и жиле и камење, а не попушта. Сељак се научио борити са свакојаким невољама и не уступати ничему. Њему ни смрт није страшна као господи. И кад ти њему забрањујеш нешто, а он је увјерен скроз и скроз и зна, да има на то право и по божјем и по људском закону; забрањујеш и силом хоћеш да забрану своју проведеш, онда си страдао или ти или он, према томе, ко је јачи. А од народа ништа јаче није. Народ ти можеш силом на час свладати, али тим си га још већма раздражио, он се повукао у страну, на око покорио, али кутри и режи, одмара се и спрема, да ти опет, у згодној прилици, скочи за врат, као рањени лав. Било је страшних и силовитих тирана, а народ је био негда црни роб, окован и спутан на ноге и руке. Али тирани попадале, а народи се све већма ослобађаху и доћи ће вријеме, кад ће сви бити равноправни и слободни у свему.

И они, који Србина сељака прогањају због Српства и политике, који га зато и на судове повлаче, сами га тјерају да више мисли о Српству и политици, да се више тиме бави и загризе у то као оштро цртало у црну земљу. Тјерајући лију истјерали су сивога стрица вука.

Био сам на расправи вођеној против Срба Јаворњана, оптужених ради тога, што су се противили, да се скине српска застава с њихове цркве. Ја сам се топио од уживања, гледајући како се лијепо, слободно и јуначки држе и оптужени Срби сељаци и свједоци. Та бистрина, окретност и вјештина, којом су се бранили, пала је у очи свима, и они који нису познавали прије Србина ратара, чудили су се томе. А код тога ниједан није се понио просто.

Али мене је још већма од тога занијела одлучност њихова, смјелост. Ја знам како се Србин ратар пред власти још недавно бојао рећи, да је Србин, да српски говори, да је вјере православне. А овдје стоје људи оптужени због Српства пред судом, и кад им предсједник рекне: — Ви сте грчко-источне вјере, је ли? — они одговарају: — Не, него српско-православне! — Они знаду, да могу тијем кога судца, који је франковац, раздражити, али не маре зато.

И тако увијек, кадгод је дошао разговор на српску заставу, цркву и т. д.

Јазнадем, како су некад сељаци, кад би били тужени, сваљивали кривицу на своје другове, само да се извуку. Овдје, за цијеле истраге и за цијеле расправе ниједан оптуженик није оптеретио свога друга нити се хтио извући на рачун његов. Ниједан једини. Сви за једног и један за све. Тога су се држали. Били су као осум-

њичени преслушавани многи сељаци, које није последије оптужио држ. одвјетник, па ни од њих се нико није хтио извлачити на туђи рачун, ма да су знали, да могу и они у тамницу. А тако и многи и многи свједоци. И кад се читало у оптужници, како је то „окорио и рђав народ“, јер за 15 дана истраге ниси могао ни од кога ништа извући, што би кога теретило, мени је расло срце, смијао сам се и говорио у себи: „Красан је то, диван је то народ. Не боји се он прогона више, неће он да се кукавички, тугајући браћу у зло, спасе од њих.“

Оптужени сељаци говорили су ми: „Кад сте ви господа, који нисте научени на зло, могли бити за Српство и вјеру у тамници, зашто не би ми, који смо очврсли у злу?“

Сваки од оних оптужених, осумњичених и свједока изашао је из овог процеса још бољи и чвршћи Србин и човјек. То су постигли наши душмани. Дај Боже, да све, што против нас спремају, уроди оваким плодом, па нас ни бриге. А српском ратару част!

Адам Прибићевић.

О диоби некретнина земљишних заједница.

II.

Када главна скупштина свих овлаштеника претреса предлог о диоби једнога дијела заједничкога пашњака, онда увијек треба имати на уму, да је добро и корисно, ако преостали дио пашњака, који се не ће дијелити, остане у једноме склопу. Зато треба закључити, нека се међу овлаштенике подијеле најприје поразбацине честице, особито оне омање, које су расуте међу туђим приватним земљама и које осамљене леже уз цесте, гдје је трава запрашена, па је марва неће јести, и уз канале, гдје марва чини штету, одроњавајући при паши обалу и тако гатећи канал. Такве честице, док су власништвом земљишне заједнице, обично приоравају и уживају међаши, који често нису ни овлаштеници, те тако земљишна заједница има од тих честица само штету, јер мора за њих плаћати државни порез и друге јавне дажбине, а користи вуку други.

Чим је створен ваљан закључак главне скупштине свих овлаштеника, одмах треба да главар у име земљишне заједнице (3. ставка § 34. закона од 25. IV. 1894.) састави молбу на кр. жупанијско комасационо као разгодбено повјеренство и да у њој по §-у 69. реченога закона наведе све разлоге, који оправдавају затражену диобу. Тој се молби мора приложити: 1., овјерени препис записника главне скупштине у којој је закључена диоба; 2., потпуни грунтовни извадак, 3., катаstralни посједовни лист и 4., нацрт некретнина, које би требало поди-

јелити. Нацрт не мора бити бог зна какав; довољан је једноставан прецрт (копија) катаstralне мапе, која се чува код опћинскога поглаварства, на прозирноме папиру или платну. Прецрт не мора начинити баш мјерник, него га може начинити и сваки иоле вјешт човјек, јер тај нацрт има само ту сврху, да из њега види виша власт, како лежи посјед земљишне заједнице. Ако је земљишна заједница већ уређена по закону, онда треба молби још приложити: 5., препис темељне књиге и 6., правилник. Напокон треба молби још приложити и 7., свједоцбу опћинскога поглаварства, колико марве имају овлаштеници скупа по врсти.

Тако састављену молбу треба предати *кр. котарској области*, да и она по наредби *кр. земаљске владе*, одјела за унутарње послове, од 3. фебруара 1907. број 34.230 из 1905. дода молби своје мишљење о оправданости затражене диобе с народногосподарствене стране, те да је тако попуњену пошаље жупанијскоме управноме одбору, који ће је опет са својим мишљењем послати земаљској влади због одобрења скупштинскога закључка о диоби (§ 43. закона). Не буде ли никакве народногосподарствене запреке и не буде ли у правилнику одредбе, да непокретна имовина земљишне заједнице није дјелива за становито вријеме (1. ставка §-а 40. закона), одобриће земаљска влада створени закључак главне скупштине о диоби и послаће све списе о тој ствари кр. жупанијскоме комасациономе као разгодбеноме повјеренству, нека проведе диобу. Ако је правилником одређено, да се заједничко земљиште може дијелити тек након измака некога времена а то вријеме још није истекло, онда може земаљска влада закључак о диоби одобрити једино, ако се у истој тој порезној опћини проводи комасација земљишта (2. ст. §-а 40. закона).

Послије свега тога изриче кр. жупанијско-комасационо повјеренство одлуку: а., да је диоба на мјесту (1. ст. §-а 71. закона); б., гдје ће комасациони повјереник држати с овлаштеницима расправу о диоби (§ 70. з.) и в., да овлаштеници морају унапријед положити толику и толику своту новца за намирење трошкова диобе, које овлаштеници намирују размјерно по величини својих дијелова (§ 88. закона). Трошак диобе, који отпада на парохијску сесију, ако је парох овлаштеник, не мора платити парох, него по одлуци српскога православнога народноцрквенога саборскога одбора број 6343|1698. из 1904. српска православна црквена опћина.

Уједно с одлуком издаје комасационо повјеренство јавни оглас (2. и 3. ст. §-а 71., §-а 72. и 85. закона) о допуштеној диоби, те њиме позива, нека се повјеренству пријави неминовно за шест мјесеци когод мисли, да има какво

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

право у диоби, јер ће иначе овлаштеници, који се не јаве за то вријеме, па се диоба проведе без обзира на њих, моћи тражити у року од три године пред редовитим грађанским судом само накнаду у новцу за претрпљену штету отуда, што нису судјеловали у диоби и то од оних, који су се окористили на њихову штету.

Тај оглас се објелодањује у службеноме листу, на опћинској огласној плочи и по мјесноме обичају у свима мјестима управне опћине, у којој је заједничко земљиште, што ће се дијелити међу овлаштенике.

Зато треба да сваки овлаштеник чита и послуша све огласе, који се прибијају на јавним мјестима или који се читају пред црквом. Не треба из цркве хитати у смрадну и отровну крчму, да трујеш тамо алкохолом (шпиром, мученицом, палинкаром и другим ђубретом) своје тијело и душу па још за скупе и крвавим знојем зарађене паре, него у свечане и празничне дане читај и слушај огласе јавних власти, да сазнаш шта ти се спрема. Многи и многи брат Србин остао је без крова само зато, што није марио, да дозна, шта му јавља власт и суд поручује својим огласом.

Гавра Коленол.

Соко и петао.

— Васна Лава Толстоја. —

Соко се навикао на господара и ишао му на руку, кад су га звали; петао је бегео од господара и дерао се, кад су му се примицали. Соко рекне петлу:

— У вас, петлова, нема захвалности; права паорска природа. Ви идете господарима, само кад сте гладни. А како ми, дивља птица; у нас је и снаге много, и летети можемо брже од иког; па ми не бежимо од људи, ван им још и сами идемо на руку, кад нас зову. Ми се сећамо, да нас они хране.

Петао му одговори:

— Ви не бежите од људи зато, што никад нисте видели печеног сокола, а ми богме видимо печених петлова.

Хвала Чупићева.¹⁾

Често књиге земљу прелазисти
Од Тополе села поносита,
Од онога Петровића Ђорђа,
Од Ђорђија, од Србије главе,
На господу и на војеведе,
На кнезове и на буљубаше:
„Весел’те се, ђецо Србадијо!
Амо Турке јесам поб’једио

На нашему шанцу Делиграду,
Разбио сам царску султанију;
Ал’ су Турци брижни и срдити,
Отишли су земљи по ћепару,
Невјерници јесу свагда Турци,
Чувајте се од Босне поносне,
Отуда ће Турци ударити,
Чувајте се, да вас не преваре.“

Прву књигу Шапцу граду посла:

„Попе Луко, моја десна руко!
Добро чувај Посавине славне,
Посавине и Тавнаве, Луко,
Да ми Турци роба не одведу;
За роба ћу тебе погубити.“

Другу пише, те у Јадар шаље,
У Лозницу Богићевић Анти:

„Војеводо, Богићевић Анто!
Учувај се од града Зворника,
Да тебека Турци не преваре:
Добро чувај Лознице и Јадра,
А од Јадра не пусти робиње;
За роба ћу тебе погубити.“

Трећу пише, у Поцерје шаље,
Свом посинку, Поцерац Милошу:

„Мој посинку, Поцерац-Милошу:
Добро чувај Цера и Љешнице,
Да тебека Турци не преваре,
Из Поцерја роба да не воде;
За роба ћу тебе погубити.“

Књигу пише, те је шаље Ђорђе
Ев’ Чупићу, змају из Ноћаја:

„Ој Чупићу, змају из Ноћаја!
Извуци се, море, иза бара,
Па се свагда украј Дрине нађи:
Добро чувај Мачве и Подриња,
Да тебека Турци не преваре,
Да из Мачве роба не одведу;
За роба ћу тебе погубити.“

Кад Чупићу ситна књига дође,
Учи књигу Чупићу Стојане,

Другу Стојан на кољену пише,
Те је шаље у село Тополу,

А на руке Петровићу Ђорђу:

„Ој ти, Ђорђе, од Србије главо!
Ја с’ не бојим цара силеного;
Пуст’ их на ме, ако су ти тешки;
Турци на ме ударит’ не смију,
Док ј’ у мене мојих капетана
И момака, лава одбранијех,
Кој’ б’ на ватру живу ударили:
Док ј’ у мене првог капетана,
Капетана побратима Луке,
Он с’ не боји једнога везира;
Па док ми је другог капетана,
Капетана Ковић Мијаила,
Он с’ не боји другога везира;
Па док ми је трећег капетана,
Ја од Дрине Бјелић Игњатија,

¹⁾ Стојан Чупић, прозван „Змај од Ноћаја“, био је славан војвода Карађорђев.

Он с' не боји трећега везира;
 Па док ми је Срдана Илије,
 Кој с' малијем боја бити неће,
 Веће жели да на трумпу уд'ри;
 Он с' не боји четвртог везира;
 Па док ми је голог сина Зеке,
 Голог сина Зеке капетана,
 И његових голаћа јунака,
 Он с' не боји петога везира;
 Па док ми је слугу одбранијех,
 Одбранијех, лава избранијех,
 Кој' на ватру смију ударити:
 Та док ми је Сићића Маринка
 И док ми је Шуманца Васиља
 Па док ми је Латковић Јована,
 И док ми је Нинковић Јовице,
 Па док ми је Кара Мијаила,
 Ето Кара из луга Китога,
 И док ми је Шиша Мијаила,
 И док ми је Ђорђе с Бјелотића,
 Па док ми је Гацуљић Стјепана,
 Он без кавге ручати не може,
 И док ми је Качкина Стевана;
 И док ми је лава одбранога,
 Кога гојим у двору мојему,
 Од Сријема писара Андрије;
 Па док ми је мог коња дората,
 И док ми је сабље Маџаркиње,
 Ја б' на цара јунак ударио,
 Лави би му чадор бастисали;
 Бога молим, да ударе Турци.“
 Оде књига Петровићу Ђорђу,
 Учи књигу Петровићу Ђорђе,
 И то Ђорђу врло мило било,
 Од милине на ноге скочио,
 И 'вако је Ђорђе говорио:
 „Вала синко, Чупићу Стојане!
 Нисам знао, што под скутом држим:
 Кад без мене можеш војевати,
 Сад ја синко, могу почивати;
 Да би тако, Стоко, и не било,
 Доста мене, што говориш храбро.“

Русија.

Руски народ придигне главу.

Нису сви Руси доспјели под Татаре. На западној страни ондашње Русије ојачао је баштад и народ литавски, који сад живи под Русијом. Овај народ употребио је прилику, кад су Руси били ослабљени татарском навалом, те је освојио и покорио западне крајеве Русије, док су Татари освојили источне и јужне крајеве.

Једино је на сјеверу Русије остао неко вријеме слободан већ неколико пута споменути град Новгород и његова доста пространа земља.

Али, кад је папа римски хтио употреједити прилику слабости руске и наслао Нијемце, да освоје Новгород и прошире тамо католичку вјеру, Новгород се додуше одбрани под својим јуначким кнезом Александром Невским, но бојећи се, да га не смрве два жрвња: папин њемачки и татарски, он призна татарско господство. То је било око 1250. године, неких 10 година иза како је источна и јужна Русија пала под Татаре. Тако је сад тек сва Русија, осим западних крајева, била под Татарима.

Исти овај кнез новгородски Александер постао је и велики кнез владимирске или московске кнежевине, за коју смо већ прије спомињали, да је једина цвјетала и напредовала међу руским кнежевинама. Потомци овог Александра били су од реда људи вјешти, окретни, лукави и храбри. Кнежевина им је била на згодну мјесту, те је све више богатила, па и они с њоме; татарским хановима знали су се улагивати, кад је требало, митили су и ханове и њихове доглавнике, тако да су они и њихова земља све више права стицали, и под њиховом заштитом отимали од других кнезова земље и све више ширили своју кнежевину. Особито је у том погледу био вјешт велики кнез Јован Калита (то значи: кеса с новцима, јер је био богат), који је владао од 1328. до 1341. и био унук Александра Невског. За њега се особито оснажила велика кнежевина владимирска или московска и њена пријестоница Москва. Велики кнезови владимирски још су помагали цркве и манастире и то особито обилно, па су стога попови држали уз њих и помагали им својим угледом у народу против других кнезова.

Тако је велика кнежевина московска јачала и јачала. И 1380. године, 140 година иза пропасти Русије, усудише се Руси први пут отворено устати на Татаре и сукобити се са свом силом татарском. Било је то за владе кнеза московског Димитрија, прапраунука оног Александра Невског. Димитрије је смањео данак, који су дотле плаћали Руси Татарима. Татарски хан Мамај дигне се на њега с војском. Димитрије се не препане, него скупиле сву своју силу. Његова војска бројила је 150.000 момака. Руси су се сами пренерасили, кад су видјели, колико су већ моћни. На Куликову Пољу, уз ријеку Дон сретну Руси много већу војску татарску. Димитрије одабере бољи дио војске и метне га у засједу под водством свог брата кнеза Александра а са рђавијим дијелом сукоби се са свима Татарима. Заметне се једна страшна битка, једна од најкрвавијих битака у повјести људској. Татари потисну Русе. Димитрије буде рањен и заметне се крваво крешево око главне

руске заставе. Тада ударе они Руси из засједе на Татаре. Татари се збуне и стану бјегати, а Руси се натисну за њима и страховито их смлате, заробе силан плијен. Гледајући страшну сјечу, рекао је хан Мамај: Велики је бог земље руске!

Послије битке нађу Руси великог кнеза Димитрија међу рањеницима. Али није био тешко рањен. Руса је пало мртвих и рањених двије трећине, 100.000, а Татара још много више. Димитрије буде прозван у славу ове побједе: Донски а брат му Александар: Храбри! Руски народ и сад слави дан ове побједе сваке године; зове се тај дан: Димитријева субота, јер је битка била у суботу. На Куликову Пољу стоји сада споменик у славу побједе и погинулих Руса.

Нису се овај пут Руси ослободили татарског зла. Јер иза двије три године наследник Мамајев Тохтамиш присили опет Димитрија, да плаћа данак. Али ропство Татарима било је сад лакше. Руси су плаћали једино данак, а Татари се нису усуђивали тлачити Русе, кад су опробали њихову силу на својим леђима. Руски народ опет видио је, да је кадар стати очи у очи страшним дотад Татарима, осоколио се и охрабрио и још већма него прије пријонуо је уз московске кнезове, надајући се од њих ослобођењу.

Димитрија је наслиједио Василије први, овог Василија опет син Василије други слијепи, а њега Јован трећи, праунук Димитријев, који је владао од 1462. до 1505. и ослободио Русију татарског ропства 1480. године, 240 година иза пропасти Русије и 100 година иза битке на Куликову Пољу. **б.**

Мајмун.

— Басна Лава Толстоја. —

Један човек пошао у шуму, па секао дрво и стао га распиљавати. Дигао је крај дрвета на пањ, сео на дрво и стао пилити. По том је забио клин у распиљено место и стао пилити даље, затим извадио клин и праметнуо га још даље.

Мајмун је седео на дрвету и гледао то. Кад је човек легао спавати, мајмун је узјашио на дрво и хтео да то исто ради; но кад је истегнуо клин, дрво се стисло и пригњечило му реп. Мајмун се стане отимати и дерати. Човек се пробуди, убије мајмуна и свеже га на коноп.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“ послали су нам у име претплате: др. Душан Миоковић, лијечник из

Ђуловца 3 К 20 ф. (претплатио је једног ратара из Катинаца); Јован Матић из Моровића 6 К 40 ф.; Стево Ковачевић из Миклушке 6 К 40 ф.; Гајо Лончар из Перјасице 18 К 40 ф.; Методије Брадић из Ораховице 8 К; др. Јован Јованић, адвокат из Госпића 22 К 50 ф.; Душан Савић из Разбоја 12 К 80 ф.; Јован Трифуновић, учитељ у Торњу 25 К 60 ф. као претплату за 8 претплатника из свога села.

Свима најљепша хвала!

Чланке о изборним листинама и најтежем порезу наставићемо у другом броју, јер нису могли стати у овај број.

Јаворањска буна. 13-ог о. мј. започела је пред Судбеним Столом у Петрињи расправа против 13 Срба из парохије Јаворањ у котару дворском ради тобожње буне. Расправа је довршена 16-ог, а осуда је проглашена 18-ог. Оптуженима су се пријавили за бранитеље Грга Тушкан (Хрват) и Д-р Душан Пелеш народни заступници, Д-р Немец (Хрват) и Д-р Бранислав Радотић, адвокати из Петриње. На расправу је дошао и народни заступник Светозар Прибићевић.

Расправом се показало најбоље, како су лажне све приче о буни и устанку и како су гадну попару били скухали Србима франковци. Сам државни одвјетник одустао је од прогона за вријеме расправе против Дамјана Јаића, ратара, Милана Грчића, свршеног филозофа и Адама Дурмана, бившег трговца. Суд је осудио ратаре Николу Стринаку, Јакова Секулића, Милу Орловића, Јову Ђермановића и Милутина Вранешевића на 4 недјеље тамнице, поштрене са 2 поста, а Драгутина Кладара, резбара на 5 недјеља тамнице; ријешо је суд ратаре Тому Буквића и Стојана Шушњара. Бранитељи су уложили ништовну жалбу и призив.

Против двојице је одијељен поступак, јер нису дошли на расправу.

Селаниње Хрватице, које су свједочиле у парници због јаворањске буне, говориле су онако, како су оне, као неке жене, могле разумјети све што се онамо радило и говорило. Нису хтјеле измишљати и товари на Србе, као многи свједоци у велеиздајничкој парници, и ако су их неки лопови господски на то путили. И ово је знак, како у народу хрватском нема мржње против Срба и доказ, да су узрок тој мржњи нека покварена господа хрватска у дворском котару.

Срби за своје светиње. Опћинско заступство у *Брунцу* у Лици, закључило је на предлог пароха Светозара Зорића једногласно, да се у опћини започне уредовање ћирилицом. То исто закључило је у *Ривници* у Сријему опћ. заступство на предлог Васе Нинковића.

У *Старом Селу* у Банији закључио је школски одбор на предлог пароха Миле Поповића, да се умоли влада, нека допусти уредовање у школском одбору ћирилицом.

Част и предлагачима и онима који су предлоге примили. Срамота је само што ћуте толике друге општине и школски одбори.

Хрвати о Србима у Србији. На слет свију словенских Соколова у Софији, о ком смо писали у прошлом броју, отишло је и много Хрвата. На путу у Софију у Бугарску мора се проћи жељезницом кроз сву Србију. Тако су прошла туда и наша браћа Хрвати. Срби у Србији дочекивали су их свуда тако братски, тако гостољубиво, тако искрено, да се Хрвати који су тамо били не могу доста нахвалити тога дочека. Дочекивало их је и мало и велико: Господа, официри, занатлије, трговци, војници, ратари ама све листом.

Један франковац, који је био тамо, тако је био дирнут у срце тим братским дочеком, те сад прича, да није знао прије што су Срби и да од сад не може бити непријатељ Срба.

Ми се необично радујемо овоме, што су се браћа Хрвати увјерили, како их воле Срби. Тиме ће се наше братство још боље учврстити, и ми ћемо обоје бити јачи, да одолимо својим заједничким душманима. У то име и ми овдашњи Срби захваљујемо Србима у Србији, што овако братски дочекаше Хрвате и помогоше тиме, да се слога српско-хрватска још боље учврсти.

Црна Гора краљевина. Како се јавља, прогласиће се црногорски кнез Никола за краља приликом прославе педесетгодишњице своје владе. Од тога ће Црна Гора имати само већи трошак, а никакву корист. Свијет ће се смијати краљу од 250.000 душа. Боље би и корисније било по српски народ у Црној Гори, да кнез Никола уведе поштenu управу у земљи, да растјера оне улизице, глобације и пропалице, што се окупише око њега, па да пусти из тамница оних преко 100 поштених Црногораца.

Слога Срба и Хрвата у Босни. Како јављају новине сложили су се Срби и Хрвати на босанском сабору у том, да су Срби и Хрвати један народ; да ће бити равноправне српска и хрватска застава, те ћирилица и латиница и да се кметови морају откупити уз државну помоћ.

Ако се покаже да је ово истина, онда смо опет стекли једну велику тековину. Слози Срба и Хрвата у Хрватској, Славонији и Далмацији придружиће се и слога Срба и Хрвата у Босни и Херцеговини. Преко 5 милиона душа српских и хрватских, које су се пре неколико година, на велику радост Мађара и Шваба, клале, сврстаће се сад у један табор, у једну војску. Па

да видимо онда, хоће ли се усудити ко у будуће да гази по нама као некад.

Из **Мирноваца** добили смо ово писмо: Од 12 одборника наше политичке општине два су несрбина, а остало су Срби. Па, како је дужност сваке општине где су Срби у већини послужити се правом, којим нам је дозвољено уредовати у општинама ћирилицом, стога држим да ће бити света дужност и наших одборника у првој наредној седници донети закључак да се ћирилицом уредује.

Не пишем ово ради тога, да тобоже неког на то подсетим, особито кад знам да имаде међу њима људи, који то и сами желе, већ ради оних због којих је у првој половини месеца априла ове год. пао предлог одборника Милана Корде, кад је исти предложио, да се наша општина претплати на „Србобран“ а неки т. ј. већина га одби с мотивацијом, ко хоће да чита нек себи плати, дочим су баш исти, за времена владе Раухове мирним оком „Ustavnost“ гледали и за њу 36 круна годишње плаћали.

Са пута кроз народ.

Прошао сам у првој половини овога мјесеца кроз један крај наше Баније. И на први поглед пало ми је нешто у очи. На све стране видиш силне ливаде још и тад непокошене. Много већи дио је непокошен, него покошен. Трава презрела, одоздо избила већ нова трава, а коса још никако да мане кроз њу. Штета велика: прво, та презрела трава није добра за стоку, као трава зелена: нити је стока тако радо једе; нити у њој има хране толико; нити је стомак може тако лако сварити, прекувати. А друго, кад се трава касно покоси, настану обично врућине без кише, и отава не може да се дигне. А сад, кад је земље у сваког мање, мора свако гледати, да ухвати отаву. Није то као некада.

Питам сељаке, шта је томе криво. Је ли немар, или незнање или лијеност.

Није ниједно, веле ми људи.

— У ово доба сустигне нам се вавијек чудо послова: Копање куруза у другу руку, косидба ливада и жетва ражи, јечма и шенице. Делача сад нема као некад у великим задругама. А уз то ова несретна Америка. Па се не може доспјети на све, господине, да богујеш. Пречи нам је куруз и друго жито, него ливаде. Тако сваки човјек притисне да окопа курузе и пожање, а онда се прихвати ливаде. Знамо ми да је то зло, али шта ћеш му. Ту ти знање не помаже, ван се гризеш сам и ијеш без користи.

Ови људи посве право говоре, а опет не говоре право. Истина је, док раде овако, како

сад раде, мора бити овако и помоћи нема. Али они не морају овако радити. У томе је ствар. Они могу свој рад удесити тако, да доспију на све, да на вријеме и окопају и покосе и жито спреме, па макар је ту Америка и макар су се издијелиле задруге. Морају почети радити онако, како раде сви напредни тежаци, па и напредни Срби тежаци, не само у равном Сријему, него и по брдовитој Славонији, па већ и у неким крајевима Баније наше.

Они морају почети косити жито. То је прво. Свако зна, да се косом брже ради него српом. И они ће за дан два урадити косом, што би урадили српом текар за неколико дана. Оне преостале д'не заштедиће и моћи ће копати кукуруз или косити и купити сијено. Доспјеће са мање тежака урадити много више.

А друго, Срби ратари у Банији морају почети кукуруз сијати у редове и окопавати плугом окопачем и прашачем. Свуда у напредном свијету ради се тако, ради се већ чак и у Банији на неким мјестима у котару петрињском, вргомоском, а кажу ми да се ради гдјегдје већ и у котару костајничком. Један тежак из котара вргомоског, из села Перне, причао је скоро, да је ове године са 8 тежака окопао плугом њиву, за коју је лани, кад је окопавао мотиком, требао 40 тежака. Заштедио је дакле 32 тежака. Па да он претјерује, да је заштедио само 20, опет је много. Тих 20 тежака могао је употријебити на косидбу и купљење сијена.

Па како је страшно то окопавање мотиком, како човјека срце боли, кад види дјечачиће и дјевојчице од 13 до 14 година, како се сатиру кукавци, млатајући од јутра до мрака њоме с дана на дан.

Размишљајте о овом, браћо ратари, па читајте о том, распитујте се о том код других људи. Видјећете, да је ово боље и да се једаред мора овако почети. Вријеме је сад силно скупцојено, нема се сад када плановати. Мораш грабити да чим прије стигнеш и урадиш. Знајте, да нама Србима, који још радимо по старом начину земљу, — јер много и много Срба већ обрађује земљу напредно, — пропада сваке године неколико милијона круна због тога: и на изгубљеном времену, и на непотребном раду, и на мањем приходу с поља. А то не смије бити. Јер ми нисмо богаташи амерички, да можемо губити годишње милионе, па ни да осјетимо, него смо сиротиња, која осјети, и кад јој филдир испане из џепа. А

„Српско Коло“
прима огласе по најумјеренијој цијени.

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.]

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда снабдјева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Ilica br. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонтол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу
ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:	„Резервирани котар“	цијена Круна 1.—
Коста Мајкић:	„Борба чешког народа“	„ „ 0-80
Сремски самосталци	„ „	„ „ 0.20

— Све три књиге **К. 1.60** франно. —
Наручују се упутницом.

Одговорни уредник: Буде Будисављевић.